

περὶ τὴν εὐσυνειδήσιαν τῶν κρίσεων καὶ τὴν εὐθύτητα τῶν προαιρέσεων. Μετὰ πολλὰς ὁμῶς, σημειώσεις καὶ ἐργασίαν ἱκανὴν, ἐρυθρίων διὰ τὴν ἐκτροπὴν, παρητήθη τὸ ἐπιχειρήματος· διότι, ἐνῶ καὶ κατὰ τὰς σφοδρότερας ἐρίδας καὶ ἀλληλομαχίας, τὰς ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος καὶ ἐτι μετ' αὐτόν, ὡμολογεῖτο ὑπὸ τοῦ τύπου σέβας πρὸς τὰς ὑπηρεσίας, τὴν ἱκανότητα, τὰς θυσίας, ἐνὶ λόγῳ τὴν ἀρετὴν, καὶ ἀνεγνωρίζοντο αἱ ἀγαθαὶ πράξεις, εἶδον αὐτὸν μετὰ ταῦτα ὑπερβαίνοντα ἀχαλίνωτον πᾶν ὄριον, καὶ πάντα ἐκφραυλίζοντα, πράγματά τε καὶ πρόσωπα. Ὁ ἐκφραυλίζων ὁμῶς πάντα, λησμονεῖ ὅτι ἐκφραυλίζει καὶ ἐκυτόν, καὶ αὐτὴν τὴν πατρίδα ὑπὲρ ἧς φαίνεται ἀμυνόμενος, καὶ ὅτι διὰ τῆς μαρτυρίας αὐτοῦ ὑποστηρίζει καὶ δικαιολογεῖ τὰς κατὰ τοῦ ἰδίου ἔθνους κατηγορίας. Ναι μὲν δὲν ἀγνοῶ ὅτι ἐν ὄρῳ παραφορᾶς ὁ ἄνθρωπος θυσιάζει καὶ τὰ ἱερώτερα τῶν γενικῶν συμφερόντων χάριν τοῦ ἰδίου πάθους· ἀλλ' ἡ παραφορά, ὡς καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ δηλοῖ, εἶναι ἀκκριαία καὶ πρόσκαιρος· δολοφονοῦμεν δὲ τὴν πατρίδα μεταβάλλοντες αὐτὴν εἰς πάθος διαρκές καὶ ἀένναον.

N. Δ.

ΑΙ ΔΥΟ

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΣΙΚΕΛΙΑΣ.

(1848 καὶ 1860.)

Α'.

Ὁ Σικελὸς Λαμάσας, πρὸ δώδεκα μὲν ἐτῶν λοχαγὸς, νῦν δὲ ὑποστράτης τοῦ Γαριβάλδου, ἔδωκε πρῶτος τὸ σημεῖον τῆς ἐπαναστάσεως τὴν 10 Ἰανουαρίου 1848 ἐν Πανόρμῳ· ἡ δὲ νεαπολίτις φρουρὰ ἀπεχώρησεν εἰς τὰ φρούρια καὶ τὸ Βασιλικὸν παλάτιον, ἐπίσης καὶ αὐτὸ ὠχυρωμένον· τὴν ἐπιούσαν ἕξ χιλιάδας χωρικῶν ἐδραμον εἰς βοήθειαν τῶν ἐπαναστατῶν, τέσσαρας δὲ ἡμέρας μετὰ ταῦτα πέντε χιλιάδες στρατιωτῶν ἐφθάσαν ἐκ Νεαπόλεως, καὶ μετ' αὐτῶν ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως κόμης Ἀκυιλίας, κομιστὴς τεσσάρων ψηφισμάτων μεταρρυθμιζόντων τὴν διοίκησιν τῆς νήσου. Ἀλλ' οὔτε ταῦτα οὔτ' ἐκεῖνος ἴσχυσαν νὰ εἰρηνεύσωσι τὴν ἐπαναστάσιν, ἧτις μάλιστα καὶ ἐξηπλοῦτο. Ἐν τῷ σούτῳ τὴν πόλιν κατεκραυνοβόλησεν ὁ στρατὸς, εἰ καὶ ἐπιμόνως διεμαρτυροῦντο οἱ πρόξεναι πασῶν τῶν Δυνάμεων. Ὁ ἀγὼν ἄρα διήρκεσεν ἡμέρας πολλάς· ἐπειδὴ δὲ τὰ βασιλικὰ στρατεύματα ἀπεκλείσθησαν πανταχόθεν, καὶ ἐστεροῦντο σχεδὸν τροφῶν, καὶ πλῆθος εἶχον τραυματιῶν καὶ ἀσθενῶν, οἱ στρατηγοὶ αὐτῶν καταβλήθεις, ἐν μόνον ἐσκέπτοντο, πᾶς νὰ ἐπανεέλθωσιν εἰς Νεάπολιν. Ὄθεν ὁ μὲν γενικὸς διοικητὴς Μάγιος, παραδοὺς τὴν ἐξουσίαν τῷ στρατηγῷ Saugel, μετεκομίσθη ὡς ἐπιπλὸν ἐντὸς στρώματος εἰς τὰ πλοῖα, ὁ δὲ στρατηγὸς Βιάλας, διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας, ἐνδυθεὶς γυναικεῖα ἐσώθη.

Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Saugel ἐδίωθη μετ' ὀλίγον, ἐγκαταλειφθεὶς ὑπὸ τε τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἄλλων στρατηγῶν, νὰ μιμηθῆ τὸ παρόδειγμα αὐτῶν. Μὴ κατορθώσας δὲ νὰ ἐπιβῆ εἰς πλοῖον ἐκ τῶν ἐν τῷ λιμένι Πανόρμου, μετέβη δι' ὁδοῦ παραλίας καὶ ὑπωρείας εἰς Σόλαντον, πολλὰ παθὼν κατὰ τὴν ὑποχώρησιν. Εἰκοσιτρεῖς ἡμέρας διήρκεσαν ὅτε πόλεμος καὶ αἱ κατὰ τῆς πόλεως πυρβολήσεις. Καὶ ἔδειξαν μὲν οἱ κάτοικοι τοῦ Πανόρμου μεγίστην ἐνέργειαν καὶ ἐπιμονὴν κατὰ τὴν μακρὰν ταύτην μάχην τὴν συγκροτηθεῖσαν ἐν ταῖς ὁδοῖς, βέβαιον ὁμῶς ὅτι ἡ μωρία ἅμα δὲ καὶ ἡ ἀνανδρία τῶν ἐκ Νεαπόλεως στρατηγῶν αὐχ' ἤττον συνετέλεσαν εἰς τὸν θρίαμβον τῶν ἐπαναστατῶν.

Κενωθείσης δὲ τῆς πρωτεύουστος ὑπὸ τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων καὶ αἱ λοιπαὶ πόλεις ἐμιμήθησαν αὐτὴν ὥστε πλὴν τῆς Μεσσίνης, ὅπου τὰ μὲν φρούρια καὶ τὴν ἀκρόπολιν κατείχεν ὁ στρατὸς τὴν δὲ πόλιν ὁ λαὸς, πᾶσα ἡ ἄλλη Σικελία ἔμενον ἐλευθέρη. Ὁ βασιλεὺς πρότεινε τότε καὶ νέας παραχωρήσεις, χορηγήσας καὶ ἀμνηστίαν, καὶ ὑποσχθεὶς Σύνταγμα τῇ Σικελίᾳ ἅμα μετὰ τὴν εἰρήνην. Βραδέως ὁμῶς ἐγένετο ἡ πρότασις· διότι ἡ ἐπαναστατικὴ κυβέρνησις ἀπήντησεν ὅτι μόνον μετὰ τὴν συγκάλεσιν τῶν σικελικῶν Βουλῶν, αἵτινες ἐμελλον νὰ προσαρμόσωσι τὸ Σύνταγμα τοῦ 1812 ἔτους, εἰς τὰ ἦθη καὶ τὰς νεωτέρας ἰδέας τοῦ τόπου, ἤθελον συγκαταβῆ νὰ καταθέσωσι τὰ ὄπλα.

Τί δὲ ἦτο τὸ Σύνταγμα τοῦτο τοῦ 1812; Τὴν πρώτην ἀρχὴν αὐτοῦ ἀνευρίσκομεν κατὰ τὴν ΙΑ' ἑκατονταετηρίδα, ἐπὶ τῶν Νορμανῶν, ὅτε Ῥογήρος, ὁ ἀποσπάσας ἀπὸ τῶν Σαρακηνῶν τὴν Σικελίαν καὶ Καλαυρίαν ἐνῶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ῥοβέρτος ὁ Γουσκάρδος ἢ Πανοῦργος ἦτο δούξ τῆς Ἀπουλίας, κατέστησεν αὐτό.

Τὸ Σύνταγμα τοῦτο ἦτο ἀπλῶς τιμαριωτικόν· βαρῶνοι, καὶ ἐπίσκοποι, καὶ ἡγούμενοι, καὶ ἄλλαι ἀξιωματικοὶ ἐκ τοῦ κλήρου, καὶ μικροὶ τιμαριῶται συνεκρότουν τὴν Βουλὴν· ἡ δὲ μνήμη τοῦ Ῥογήρου, τοῦ ἐπικληθέντος μεγάλου κόμητος, ἐτι καὶ σήμερον ζῆ ἐν Σικελίᾳ μετὰ τοῦ λαοῦ. Ὁ τάφος αὐτοῦ σώζεται ἐν Πανόρμῳ, ἐντὸς ναοῦ ὅπου ἔρχονται καὶ μακρόθεν μετ' εὐλαβείας, διότι αὐτὸς εἶχε διώξει τοὺς Σαρακηνούς, ἐλευθερώσει τοὺς χριστιανούς ἀπὸ μακρᾶς δουλείας, καὶ χορηγήσει νόμους σοφούς. Τὸ λείψανον ἄρα αὐτοῦ προσκυνεῖται ὡς λείψανον γενναίου προστάτου τῆς πίστεως. Ἀλλὰ τοὺς Νορμανούς διεδέχθησαν οἱ δούκες τῆς Ἀνδεγαυίας, κόμητες τῆς Προβηγκίας καὶ βασιλεῖς τῆς Νεαπόλεως καὶ Σικελίας, αἵτινες ἐπέβησαν τοὺς νέους αὐτῶν ὑπηκόους, καὶ διακόσια ἔτη μετὰ τὸν Ῥογήρον, ἐπὶ Καρόλου τοῦ ἐξ Ἀνδεγαυίας, τὴν ΙΓ' ἑκατονταετηρίδα, ἦτοι τὸ 1282 ἔτος, ἐγένετο ὁ Σικελικὸς Ἑσπερινός, καθ' ὃν ἐφανεύθησαν ὀκτὼ χιλιάδες Προβηγκίων καθ' ὅλην τὴν νήσον.

Καὶ δὲν κατήργησαν μὲν ἐπισήμως, παρημέλησαν ὁμῶς οἱ ἡγεμόνες τῆς Νεαπόλεως τὸ γηραιὸν Σύνταγμα τοῦ Ῥογήρου, ἕως οὗ τὸ 1812 οἱ Ἄγ-

Καβούρ, πρώτος ὑπουργὸς Σαρδηνίας.

γλοι ἀνεκαίνισαν αὐτό. Ναπολέων ὁ Α΄ ἀποδιώξας τῆς Νεαπόλεως τὸ 1806 Φερδινάνδον τὸν Δ΄, ὠνόμασε βασιλέα πρῶτον μὲν τὸν ἀδελφὸν Ἰωσήφ, ὃν δὲ ἔτη μετὰ ταῦτα, τὸ 1808, τὸν ἐπ' ἀδελφῆ γαμβρὸν αὐτοῦ Μυράτ' ἀλλ' ἡ Σικελία, ὡς μὴ κατὰκτηθεῖσα, ἔμεινε κεχωρισμένη τῆς Νεαπόλεως μέχρι τοῦ 1816. Ὁ λόρδος Βέντιγκ, διοικῶν δεκαετησίαν χιλιάδας στρατοῦ ἀγγλικοῦ ἢ καὶ σικελικοῦ ἐν ταύτῃ, μετῆρχετο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν τοῦ βασιλέως τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν, καὶ τοι ἀντιπράττοντος τοῦ ἡγεμόνος τούτου, καὶ μάλιστα τῆς συζύγου αὐτοῦ Κρολίνης, ἀδελφῆς δὲ τῆς Μαρίας Ἀντωνιέτας. Ἀλλ' ὁ Βέντιγκ, ἐπιθυμῶν νὰ καταστρέψῃ πᾶσαν τῆς αὐλῆς ἐπιφροσίν, ἀνέστησε τὸ ἀρχαῖον Σύνταγμα μετὰ τινῶν τροποποιήσεων ἐπὶ τὸ ἀγγλικώτερον, συγκροτήσας Γερουσίαν διὰ τοὺς εὐγενεῖς καὶ τοὺς ἐπισκόπους, καὶ Βουλὴν διὰ τοὺς λοιπούς. Αἱ δύο αὗται Βουλαὶ ἐνήργουν κυματιζόμεναι μεταξὺ τῆς αὐλῆς καὶ τοῦ ἀγγλοῦ στρατηγοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ βασίλισσα ἐφαίνετο ἀκάθεκτος ἐχθρὰ τῶν νέων θεσμῶν, ὁ Βέντιγκ ἐδίασεν αὐτὴν νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς νήσου καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς Αὐστρίαν, ὅπου καὶ ἐτελεύτησε πρὸ τῆς Παλινορθώσεως.

Μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Μυράτ (1816) ὁ μὲν Φερ-

δινάνδος Δ΄, ὅστις ἐπωνόμασεν ἑαυτὸν, ἀγνοεῖται διὰ τί, Α΄, δὲν ἀνείχετο ἐν Σικελίᾳ τὸ νέον σύστημα, ἡ δὲ Ἀγγλία οὐδόλως ἐφρόντισε νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ τέκνον αὐτῆς· τὸ Σύνταγμα εἶχε θεωρήσει ἡ Ἀγγλία ὡς ὄργανον χωρισμοῦ τῆς Σικελίας ἀπὸ τῆς Νεαπόλεως ὅπου ἐπεκράτει ἡ γαλλικὴ ἐπιφροσίν, ἴσως δὲ καὶ ὡς ὁδὸν φέρουσαν εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς νήσου ὑπὸ τὸ ὄνομα Προστασίας.

Τὸ Σύνταγμα λοιπὸν τοῦτο ἀνήγειρεν ἡ κατὰ τὸ 1848 σικελικὴ ἐπανάστασις, ἐπὶ Φερδινάνδου τοῦ Β΄, ἡγεμόνος δεσποτικῆς ἔχοντος τὰς προαιρέσεις, καὶ βαθυτάτην τὴν πεποιθήσιν ὅτι πᾶν δικαίωμα συζητήσεως χορηγούμενον τοῖς λαοῖς καὶ πᾶς ἐλεύθερος θεσμὸς καταστρέφουσι καὶ θρόνους καὶ κοινωνίας. Διὸ ὑπέσχετο μὲν παραχωρήσεις τῇ Σικελίᾳ, ἐμελίτα δὲ νὰ ἀνατρέψῃ αὐτάς μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐπαναστάσεως. Συνεκαλέσθησαν λοιπὸν αἱ Βουλαὶ ὅλοι οἱ ἐκλογεῖς ἦσαν καὶ ἐκλεκτοί, καὶ τὸ τίμημα ἠλαττώθη μέχρι τριακοσίων περίπου δραχμῶν· οἱ δὲ ἐκλογεῖς ἔπρεπε νὰ ἔχωσι καὶ τινα προσόντα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Γερουσία συνέκλιτο ἐξ εὐγενῶν, τὸ κριστοκρατικὸν φρόνημα συνεκρούσθη ἐντὸς ἄλλου πρὸς τε τὸ τῆς Βουλῆς καὶ πρὸς τὸ δημοκρατικόν, τοῦ ἐξ ἀνάγκης ἐπικρατοῦν ἕνεκα τῆς ἐπαναστάσεως. Αἱ δύο αὗται γνώμαι διήρουν καὶ τὴν ἐθνι-

κὴν φρουρὰν τῶν πόλεων, καθόσον μάλιστα προέκοπτεν ἡ ἐπανάστασις.

Ὁ ναύαρχος Σίττιμος Ρουγιέρος, γέρον ἀκέραιος τὸ ἦθος, εἰλικρινῆς φιλοπατρὶς καὶ ὑπὸ πατρῶν τῶν μερίδων τιμώμενος, ὀνομασθεὶς πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εἶχε καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ Συντάγματος χορηγουμένας τῷ βασιλεὶ ἐξουσίας, τὰ τε δικαιώματα τοῦ διορίζειν ὑπουργούς, ἐπικυροῦν τὰ ψηφίσματα τῶν Βουλῶν, διαλύειν τὰς Βουλὰς καὶ ἀναβάλλειν τὰς συνόδους, καὶ ἀπονέμειν χάριν. Καὶ σοφί μὲν ἦσαν αἱ διατάξεις αὐταί, ὁ δὲ πρόεδρος ἠδύνατο νὰ σώσῃ τὸ νέον κράτος· ἀλλὰ πρὸς ταῖς ἀρεταῖς καὶ τῇ ἀδικοφιλονεικίᾳ εὐθύτητι αὐτοῦ, δὲν εἶχε δυστυχῶς καὶ τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν ἰσχύιν τοῦ ἠθους, ἄνευ τῶν ὁποίων ἀδύνατον νὰ προληφθῶν αἱ παρεκτροπαὶ λαοῦ ἀπειροῦ, νὰ χαλιναγωγηθῶσι τὰ πλήθη διὰ χειρὸς στιβαρῶς καὶ νὰ ὀδηγηθῶσι πρὸς τὴν ἀνεξαρτησίαν.

Μόλις συνήλθον αἱ Βουλὴ καὶ ἡ τῶν κοινοτήτων προέτεινε τὴν καθίρρεσιν τῶν ἐν Νεαπόλει Βουρβόνων, ὡς ἡγεμόνων τῆς Σικελίας· ἡ δὲ πρότασις ἐψηφίσθη ὁμοθυμαδόν· ἀλλὰ καὶ ἡ Γερουσία, καὶ ται συγκειμένη ἐκ κομητῶν, καὶ βαρόνων, καὶ ἐπισκόπων, καὶ ἡγουμένων, παρεδέχθη αὐτήν. Ναὶ μὲν πάντες οἱ Σικελοὶ ἐπεθύμουν τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς νήσου· ἀλλ' ἔσφαλον εἰς ἄλλα ἐκτραχηλισθέντες· σκοπὸν δὲν εἶχον νὰ καταστήσωσι δημοκρατίαν, ἀλλ' ἀπεχωρίζοντο τῆς Ἰταλίας κατ' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα τοῦ Καρόλου Ἀλβέρτου κατὰ τῆς Λύτρειας. Ἡ Ἰταλία ἀπεδοκίμαζε τὸν χωρισμὸν τοῦτον, καθόσον μάλιστα ἑκατὸν μόνον ἄνδρες εἶχον σταλεῖ ἐκ Σικελίας εἰς Λομβαρδίαν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας.

Ἐν τοσούτῳ ἡ ἐν Σικελία κυβέρνησις ἐλπίζουσα ὅτι ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἀγγλία ἠθέλον σπεύσει νὰ ἀναγνωρίσωσι τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς νήσου, ἀνηγόρευσαν ἡγεμόνα. Δύο ἦσαν οἱ ὑποψήφιοι· ὁ δούξ τῆς Γενούης, ὁ ἀποθανὼν τὸ 1855, εἴκοσι καὶ εἴς ἐτῶν ἡλικίαν ἄγων, δευτερότοκος υἱὸς τοῦ Καρόλου Ἀλβέρτου, καὶ ὁ ἐννεατῆς ἀρχιδούξ Κάρολος Σαλβατόρ, δεύτερος υἱὸς Λεοπόλδου τοῦ Β', μεγάλου δουκὸς τῆς Τυρρηνίας. Καὶ πρὸς μὲν τὸν τῆς Γενούης ἔτρεφε συμπάθειαν ἡ Ἀγγλία, τὸν δὲ υἱὸν τοῦ Λεοπόλδου προστίμα ἡ Γαλλία, κυβερνωμένη τότε ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Καβαινιακ. Καθαιρουμένων λοιπὸν τῶν Βουρβόνων καὶ ἐκλεγομένου νέου ἡγεμόνος, ἡ περίπλοκος κατάστασις τῆς Εὐρώπης περιπλέκετο ἐτι μᾶλλον.

Ὁμοφώνως σχεδὸν ὁ λαὸς ἐξελέξατο τὸν δούκα τῆς Γενούης· ἐδέχετο ὁμοῦς ὁ ἐκλεχθεὶς καὶ συγκατένευεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ;

Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἐν Σικελία συμβαίνοντα ἀνεπτύσσοντο ὅσον καὶ τὰ τῆς ἄλλης Ἰταλίας, καλὸν νὰ ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ἀφορμὴ πρώτη τῆς καταστάσεως ἐκείνης ὑπῆρξεν αἱ ὑπὸ Πίου τοῦ Θ' (κόμητος Μαστάι) τοῦ ἀναγορευθέντος Πάπα τὴν 16 Ἰουλίου 1846, κηρυχθεῖσαι μεταρρυθμίσεις· ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1830 ἔτους, ἐξολοθρεύσασα τὴν

νομιμότητα, ἐζύπνισε τὰ φιλελεύθερα πάθη συμπάσης τῆς Εὐρώπης· ἡ Ῥωμανία ἐπαναστάσα, καθήρεσε καὶ αὐτὴν τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν τῶν Παπῶν· ἀλλὰ Γρηγόριος ὁ ΙΣΤ' κατέβαλεν αὐτὴν διὰ τῶν αὐστριακῶν καὶ διὰ τῶν ταγματῶν τὰ ὅποια συνεκρότησεν ἐκ τοῦ ὄχλου ἵνα καταπραῦνη τοὺς φιλελεύθερους. Καθ' ὅλα τὰ δεκαπέντε ἔτη τῆς κυριαρχίας αὐτοῦ, εἰδείχθη πάσης μεταρρυθμίσεως καὶ πάσης προόδου ἐχθρὸς ἀδιάλλακτος. Συνεχεῖς μὲν καὶ αὐστηρόταται ἦσαν αἱ τιμωρίαι, πολυάριθμοι δὲ οἱ ἐξοριζόμενοι, καὶ μετὰ αἱ φυλακαί. Τοσοῦτῳ δὲ βαρῶς ὑπῆρξεν ὁ ζυγὸς αὐτοῦ, ὥστε ὅτε ἀπέθανε φόβος ἐπεκράτησε μὴ συμβῆ ὀχλαγωγία ἢ καὶ ἐπανάστασις ἐν Ῥώμῃ. Τοῦτο γινώσκοντες καὶ οἱ καρδινάλιοι, ἐφρόντισαν νὰ ἐκλέξωσιν ἄνδρα μετριοπαθῆ, ἠπιώτερον, ἱκανὸν νὰ καταστέλλῃ μὲν τὰς παρεκτροπὰς νὰ πραῦνη δὲ τὰ πνεύματα, καὶ πρόθυμον νὰ ἐπιτρέψῃ τινὰς μεταρρυθμίσεις, οὐχὶ δὲ καὶ νὰ ἀνατρέψῃ τὰς καταχρήσεις τοῦ γηρκιοῦ συστήματος. Ὁσάκις ἀνηγορεύετο νέος Πάπας, ὁ Ῥωμαϊκὸς λαὸς ἠλπίζε βελτίωσιν· ἀλλ' ἡ ἀδράνεια καὶ ἡ τυραννίη τῆς τελευταίας κυβερνήσεως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παραταθῶσιν. Ὁ λαὸς ἐζήτει ἐνθέρμως νὰ ὀδηγηθῆ πρὸς τὴν πρόοδον, ἐπεθύμει θεσμούς, καὶ θεσμούς μὴ συναρμοζομένους πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς παπικῆς ἐξουσίας.

Πῖος ὁ Θ', καὶ τοι περιστοιχιζόμενος ὑπὸ κληρικῶν μισούντων τὴν πρόοδον, καὶ διὰ τὴν ἀπτάθειαν τοῦ ἠθους αὐτοῦ κυματιζόμενος ἀδιακόπως, εἶχεν ὅμως γενναῖα καὶ ἀληθῶς φιλελεύθερα φρονήματα. Διὸ καὶ ἤνοιξε τὰς πολιτικὰς φυλακάς, καὶ τὴν μὲν 18 Αὐγούστου 1846, ἐξέδοτο ἀμνηστίαν, τὴν δὲ 10 Μαρτίου 1847 ἔλυσε τὰ δεσμὰ τοῦ τύπου, καὶ συνεκρότησεν ἐθνικὴν φρουρὰν τὴν 5 Ἰουλίου, κλέσας αὐτὴν φρουρὰν ἀστυκὴν. Ἐπέτρεψε δὲ καὶ ἀναγνωστηρίων, καὶ ἐπιστημονικῶν, καὶ βιομηχανικῶν ἐταιριῶν, καὶ βρεφοτροφείων τὴν σύστασιν, καταστημάτων δηλονότι τῶν ὁποίων τὴν ὑπαρξίν ἐπαναστατικὴν εἰθεώρει ὁ πρόην Πάπας.

Αἱ παραχωρήσεις αὐταὶ ἐξῆψαν εἰς ἄκρον τὸν ἐνθουσιασμόν· καὶ οὐ μόνον ἡ Ῥώμη ἀλλὰ καὶ συμπασα ἡ Ἰταλία ἐχειροκρότησε, καὶ πάντες οἱ λαοὶ οἱ ὑποκείμενοι εἰς ἀπολύτους κυβερνήσεις ἐζητήσαντο μεταρρυθμίσεις καὶ νόμους ἐλευθέρους. Τὴν ἐξαψὶν δὲ ταύτην ἐππύξην ἀπροσδόκητόν τι γεγονός· ἡ αὐστριακὴ κυβέρνησις, ἧτις ἀείποτε ἀντιφέρεται εἰς πᾶσαν πολιτικὴν μεταρρύθμισιν, κατέσχε στρατιωτικῶς τὴν Φερράραν.

Ὁ Καρδινάλιος Φερέττης, ὑπουργὸς ἅμα δὲ καὶ συγγενὴς τοῦ Πίου, ἐδημοσίευσεν ἀμέσως τὴν 17 Ἰουλίου 1847 ἐντονωτάτην διαμαρτύρησιν κατὰ τῆς κατοχῆς ταύτης, ὀνομάσας αὐτὴν βιάζιν καὶ ἐναντίαν τῶν συνθηκῶν. Τὴν διαμαρτύρησιν δὲ ταύτην ἐπευφήμησε σκιρτώσα ἡ Ἰταλία, διότι ἐνθὶ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν δὲν εἶχεν ἀκουσθῆ καν λέξις κατὰ τοῦ αὐστριακοῦ ζυγοῦ, σήμερον ὁ Πάπας πρῶτος ἐστηλίτευσεν αὐτόν. Πρώτη λοιπὸν ἡ Ῥώμη ὕψωσε σημαίαν πολέμου κατὰ τῶν ξένων, καὶ ὑπέδειξεν

Γαριβόλδης.

εις τὴν Ἰταλίαν τὸν διπλοῦν σκοπὸν τὸν ὁποῖον ἐπρεπε νὰ καταδιώξῃ, πολιτικὴν λέγω ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν ἐθνικὴν ὡργανίσθη κατ' ὅλας τὰς πόλεις ἱερά συμμάχια, τῆς ὁποίας τὰ μὲν μέλη ὠνομάζοντο Σταυροφόροι, αὐτὴ δὲ ἐφαίνετο συγκροτουμένη ὑπ' αὐτὴν τοῦ Πάπα τὴν προστασίαν. Οὗτος ὁμως, ἀσταθὴς πάντοτε καὶ καλίμβουλος, ἀπεδοκίμασε τὴν συμμάχιαν εἰπὼν ὅτι, καθὸ πάπας, δὲν συγκατανοεῖ νὰ γίνῃ μέτοχος πολέμων, καὶ ὅτι μὴ θέλοντος αὐτοῦ διέβησαν τὰ στρατεύματα τῆς Ῥώμης τὸν Πάδον. Ἄρα ὁ Πάπας, ὡς μὲν ἡγεμὼν Ἰταλός, εἶχε καὶ βασιλείον καὶ στρατόν, ὡς δὲ κληρικός οὐδὲν ἐπραττεν ὑπὲρ τῆς Ἰταλίας. Ἡ ἀντίφρασις αὕτη, ὡς ἐλέγετο τότε, οὔτε κατὰ τὸν μεσαιῶνα ὑπῆρξεν, διότι καὶ οἱ Πάπαι ἐπραττον ὡς καὶ πάντες οἱ λοιποὶ λαϊκοὶ ἡγεμόνες. Ὅπως δὲ ποτε, ὁ χωρισμὸς οὗτος ἀπὸ τῆς ἄλλης Ἰταλίας ἐψύχρανε καὶ κατέστησε πάντας δυσπίστους πρὸς τὸν Πάπαν.

Ἐκτοτε ἐκορυφώθη τὸ κατὰ τῶν Αὐστριακῶν πάθος. Πρῶτος ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως ἔδωκε Σύνταγμα τὴν 29 Ἰανουαρίου 1848, δεῦτερος ὁ τοῦ Πεδεμοντίου τὴν 7 Φεβρουαρίου, καὶ τρίτος ὁ ἡγεμὼν Τοσκηνίας τὴν 17 τοῦ αὐτοῦ μηνός. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Πῖος ἠναγκάσθη νὰ δημοσιεύσῃ Σύνταγμα τὴν 14 Ἰουλίου. Ὅλα ταῦτα τὰ πολι-

τεύματα, ἀνομασθέντα ἐν Ἰταλίᾳ Νόμος συνταγματικός, ὑπόδειγμα εἶχον τὸν ἀρχαῖον γαλλικὸν χάρτην. Καὶ παρατηρητέον ὅτι πολὺ πρὸ τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1848 ἔτους, ἤτοι τὸ 1846 καὶ 1847, ὁ Πάπας ἐξύπνισε τὰ φιλελεύθερα φρονήματα.

Ἠπόρησαν τότε πάντες πῶς ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως, Φερδινάνδος ὁ Β', ὁ τοσοῦτον ἀντιπερόμενος εἰς τὴν συνταγματικὴν δόξαν, ὡμολόγησε ταύτας πρῶτος ἄλλὰ μὴ λησμονῶμεν ὅτι τὸ Πάναρμον εἶχεν ἐλευθερωθῆ, ὅτι ἡ σικελικὴ ἐπανάστασις εὐδοκίμει, ὅτι ἦτο φόβος μὴ ἡ πυρκαϊὰ μεταδοθῆ καὶ εἰς τὴν λοιπὴν ἐπικράτειαν, ἔπου μάλιστα εἶχον συμβῆ καὶ ἐπαναστατικὰ τινὰ κινήματα, ὅτι καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ βασιλείου ἠκούσθησαν φωναὶ ἀπαιτοῦσαι μεταρρυθμίσεις, καὶ ὅτι καὶ οἱ λοιποὶ τῆς Ἰταλίας ἡγεμόνες ἠταιμάζοντο νὰ χορηγήσωσι Σύντάγματα. Διὰ τοῦτο, καὶ συνείδησιν ἄλλως ἔχων ὅτι ἀκαταμάχητος ἦτο ἡ κοινὴ δόξα, καὶ ὅτι καὶ αὐτοῦ τοῦ θρόνου τὰ βῆθρα ἐσκαλέοντο, ἔσπευσε νὰ υποχωρήσῃ, ἔχων ὁμως κατὰ νοῦν νὰ ἀνακαλέσῃ, εὐκαιρίας τυχοῦσης, τὰς παραχωρήσεις, ὅπως καὶ κατὰ τὸ 1799, τὸ 1816 καὶ τὸ 1821 ἔτος. Καὶ ὁμως αἱ πρὸς τὴν Σικελίαν ἐγένοντο ὑπ' αὐτὴν οὕτως εἰπεῖν τὴν ἐγγύησιν τοῦ ἐν Νεαπόλει πρέσβεως τῆς Ἀγγλίας, καὶ

διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ λόρδου Μίντου, σταλέντος ἐπίτιδες εἰς Ἰταλίαν, ἵνα ἀντισταθμίσῃ τὴν ἐπὶ τῆς χώρας ταύτης ἐπιρροὴν τῆς συνταγματικῆς Γαλλίας. Δύο μοῖραι ναυτικάι, ἡ μὲν ὑπὸ τὸν Ἀγγλον Πάρκερ, ἡ δὲ ὑπὸ τὸν Γάλλον Βωδέν, ἐπιτροῦσαι ἀλλήλας, ἐστάθμισον ἐν Σικελίᾳ, καὶ πολλάκις ἀμφότεροι οἱ ναύαρχοι ἠναγκάσθησαν νὰ παρεμβῶσιν ἵνα μετριάσωσι τὴν μανίαν τῶν μαχομένων.

Ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1848 ἔτους καὶ ἡ ἐν Παρισίοις κατασταθεῖσα δημοκρατία, ἐφόβισαν τοὺς ἡγεμόνας· ὁ δὲ Φερδινάνδος ἐνόησας ὅτι ἔπρεπε νὰ ὀνομασθῇ συνταγματικὸς βασιλεὺς τῆς Σικελίας, ἐσπευσε νὰ ἐκδώσῃ ψηφίσματα περὶ τούτου. Καὶ τὸν μὲν ναύαρχον Σέττιμον, τὸν πρόεδρον, ὡς εἶδομεν, τῆς ἐπαναστατικῆς κυβερνήσεως, ὠνόμασεν ἀντιβασιλέα, συνέστησε δὲ ὑπουργεῖον τῆς Σικελίας ἰδιαίτερον ἀναθεὶς αὐτῷ τὴν χωριστὴν διοίκησιν τῆς νήσου, καὶ μόνον δύο ὑπουργεῖα τηρήσας ἐν Νεαπόλει, τὸ τῶν στρατιωτικῶν καὶ τὸ τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων. ἤρισε δὲ καὶ τὴν ἐτησίαν φορολογίαν τῆς νήσου, περὶ τὰ δεκαπέντε ἑκατομμύρια δραχμῶν, καὶ ἐχορήγησεν ἀμνηστίαν, ἐξαίρεσις τεσσαράκοντα μόνον ἐπαναστατῶν, οἵτινες ἔπρεπε νὰ ἐξέλθωσι μέχρι τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἡσυχίας. Περὶ τοῦ Συντάγματος ὁμοίως τοῦ 1812 οὐδεὶς ἐγένετο λόγος, οἱ δὲ ἀντιπρόσωποι τῆς Σικελίας ἐμελλον νὰ συνεδριάξωσιν ἐν Νεαπόλει μετὰ τῶν ἄλλων βουλευτῶν. Ὁ λόρδος Μίντος ἔφερε πρὸς τοὺς Σικελούς τὰ ψηφίσματα καὶ τὰ λοιπὰ ἔγγραφα τῶν διορισμῶν, καὶ συμφώνως μετὰ τῶν δύο ναυάρχων προέτρεψεν αὐτοὺς νὰ ὑπακούσωσιν.

Ἀλλ' ἡ ἐπιτροπὴ τῶν Βουλῶν ἀπέρριψε πάντα, διότι οἱ Σικελοὶ ἐζήτησαν τέλειον χωρισμὸν. Τὴν ἀξίωσιν ὁμοίως ταύτην κατέκριναν καὶ οἱ σύγχρονοι ἱστορικοὶ, καὶ οἱ ἐγκριτότεροι τῶν φιλοπατριδῶν Ἰταλῶν. Ὁ λόρδος Μίντος ἀπήτησε τότε νὰ στείλωσιν εἰς Νεάπολιν ἄλλας προτάσεις· ἰδοὺ δὲ τί ἐζήτησαν οἱ Σικελοὶ· ὅλα τὰ ὑπουργήματα νὰ δίδωνται εἰς αὐτόχθονας· νὰ γείνη δεσπότη ἢ τρίχρωος σημαία καὶ ἡ ἐθνικὴ φρουρὰ νὰ φυλάττωσι τὴν νήσον μόνον ἐντόπια στρατεύματα· νὰ διοικῇ αὐτὴν ἀντιβασιλεὺς μετ' ἀμεραιοῦ ὑπουργεῖου· νὰ ἔχωσι νόμισμα ἴδιον· νὰ ἀφεθῇ αὐτοῖς τὸ τέταρτον τοῦ στόλου καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ ὕλικου· νὰ ἀναγνωρισθῶσιν ὅλαι αἱ πράξεις τῆς σικελικῆς κυβερνήσεως, πᾶσι δὲ αἱ ζημίαι αἱ συμβῶσι ἐν καιρῷ τῆς ἐπανάστασεως νὰ πέσωσιν εἰς βᾶρος τῆς ἐν Νεαπόλει ἐξουσίας.

Ἀλλὰ τοὺς τοιαύτους ὅρους μόνον ἰσχυρὸς νικητὴς προτείνει· ἄλλως τε ὅλοι ἐν γένει ἐν Νεαπόλει, καὶ φιλελεύθεροι καὶ βρασιλικοὶ, κατεδίκάζον ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος τὸν χωρισμὸν.

Τότε αἱ Βουλαὶ τῆς Σικελίας καθήρεσαν τὸν Φερδινάνδον. Καὶ ἠθέλησαν μὲν νὰ ἀναγορεύσωσιν ἑνα τῶν υἱῶν αὐτοῦ· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ λόρδος Μίντος ἐδεδείκνυσεν ὅτι ἡ πρότασις ἦθελαν ἀπορριφθῆ, ἐξελέξαντο, ὡς εἶπομεν, τὸν δούκα τῆς Γενούης. Μὴ δεχθῆντος δὲ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἡ ἐπανάστασις κατελείφθη εἰς τὰς ἰδίαις δυνάμεις, οὔτε ὑπὸ τῆς Γαλ-

λίας, οὔτε ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας, ἀλλ' οὔτε ὑπὸ ἑταλικῶν τινος κράτους ἀναγνωρισθεῖσα. Ἐφρόντισαν λοιπὸν νὰ συγκροτήσωσι στρατὸν, ψηφίσαντες ὅτι ἕκαστος Σικελὸς ἀπὸ τοῦ δεκάτου ὀγδόου μέχρι τοῦ τριακοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ γίνεται στρατιώτης. Ἀλλὰ ποῦ ὕλικόν, καὶ ποῦ ἀξιωματικοί; διὰ ἠναγκάσθησαν νὰ καλέσωσι ξένους, καὶ μεταξὺ ἄλλων τὸν στρατηγὸν Μιερολώσκι, τὸν πρὸ μικροῦ ἐπαναστατήσαντα τὸ Πόζεν κατὰ τῆς Πρωσίας.

Ἀλλ' ἐγγίζει ἡ λύσις τοῦ δράματος· ἐν δευτέρῳ ἀρθρῷ θέλομεν διηγηθῆ τοὺς τελευταίους ἀγῶνας τῆς Σικελίας, καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτοῦ κητάργησιν τοῦ νεαπολιτικοῦ Συντάγματος.

(Ἔπεται τὸ τέλος).

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΕΩΣ.

Ἐν Στανημάχῳ τῇ 4 Ἀπριλίου 1860.

Περὶσπούδαστέ μοι φίλε!

Κατὰ τὸν παρελθόντα Αὐγούστον ἐπέστειλα ὑμῖν ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς ἰδιαίτερας μου πατρίδος Στανημάχου, ὑποσχόμενος ἐν εὐκαιρίᾳ νὰ σᾶς γράψω τινὰ καὶ περὶ γλώσσης, ἠθῶν, ἐθίμων κλπ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ πατρίς μου ἀνήκει εἰς τὴν διοίκησιν ἢ ἐπαρχίαν Φιλιππουπόλεως, προτίθεμαι σήμερον νὰ σᾶς εἶπω περὶ αὐτῆς σύντομά τινα, ἀναδύλων εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν τὴν πλήρωσιν τῆς πρώτης ὑποσχέσεως. Μὴ ζητήσετε ὁμοίως παρ' ἐμοῦ ἱστορικὰς καὶ ἀρχαιολογικὰς ἐρεῦνας· πόθεν ν' ἀρυσθῶ αὐτάς; ὁ δειλὸς; . . . Μικρὰς δὲ τινὰς πολιτειογραφικὰς μᾶλλον πληροφορίας ἐργαζομαι νὰ σᾶς μεταδώσω διὰ τῆς παρουσίας. Πιστεύω δὲ, ὅτι ὅσον μικραὶ καὶ ἀσημαντοὶ καὶ ἂν ᾖναι, ἀσμενος θέλετε διελθεῖ αὐτάς· διότι δὲν ἀγνοῶ, ὅτι πάντοτε ἀγαπᾶτε εἰς πληροφορίας περὶ τῆς ἰδίας ἡμῶν χώρας νὰ ἐνδιατρίβετε μᾶλλον ἢ εἰς ῥομαντικὰς καὶ ἐπαγωγὸς περιγραφὰς τῆς Πολωνίας, τῆς Ἰσπανίας καὶ τῶν ὑπερῶρων τόπων, εἰς τὰς ὁποίας τινὲς τῶν ἡμετέρων μεγάλων δίδουσι προσοχὴν, χαίρειν εἰδόντες τὰ πρόποδῶν.

Ἡ διοίκησις λοιπὸν Φιλιππουπόλεως κεῖται πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ μέρη τῆς Θράκης, συνορεύουσα ἀνατολικῶς μὲν μετὰ τὴν τῆς Ἀνδριανουπόλεως, πρὸς βορρᾶν δὲ μετὰ τὴν τοῦ Γυρνόβου τῆς Βουλγαρίας, πρὸς Δ. δὲ ἐκτείνεται μέχρι τοῦ μέρους ἐνθα ὁ Αἴμας χωρίζεται τῆς Ρωδοπης, καὶ πρὸς Ν. καθικνεῖται μέχρι τῆς ἐπαρχίας Ξάνθης. Τὸ μέγιστον πλάτος αὐτῆς εἶναι 30 περίπου ὠρών καὶ τὸ μήκος σχεδὸν ἴσον. Κεῖται δὲ ἡ διοίκησις αὐτῆ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν ἀρχαίων Βεσσῶν καὶ ἐν μέρει τῆ τῶν Σατρῶν, συνορεύουσα πρὸς μεσοκυβρίαν μετὰ τὴν